

LIBERTATEA

Abonamentul la „Libertatea”: 50 Lei pe an.
Pentru țărani, prețul foil e scăzut la numai
32 Lei pe an, 16 Lei pe 6 luni, 8 Lei pe 3 luni.
„Foia Interesantă” și „Plugarul Luminat”
li-se dau gratuit. — In Jugoslavia 40 Dinari.

FOAIE PENTRU POPOR

Apare în fiecare Joi

Director: Pr. IOAN MOȚA

Pentru Americani: „Libertatea”, „Foia Inter.” și
„Plugarul Lum.” pe un an 2 dollari. Banii se trimit
la dl John I. Savu, 1. Main Str. Warren, Ohio. Foli
la Orăștie se dă de știre prin o cartă postală.

ZILE MARI ROMÂNEȘTI

la Sfr.-George în Săcuime.

— Țărmi ce se surpau, — țărmi ce se întăresc iară!.. —

Nicăiri viața neamului românesc, portul lui și graul lui, nu eră, aici în Ardeal; mai primejduit ca în ținuturile Săcuiești... Doar în Maramureș, în o parte a Bihorului și aiurea pe la margini, de mai eră la fel.

Săcuimea, statul maghiar doreă s'o prefacă într'o stâncă de piatră aspră, și lată și colțuroasă, aci în marea de Români ai Ardealului. Cînd s'or izbî de ea valurile acestei mări, să se sfărîme, să cadă, iar stîncă să stea și să se înalțe trufașă, biruitoare, peste această mare, chiar din mijlocul ei!

Erau pentru noi, aceste ținuturi, niște țărmi ce... se surpau, niște ostroave ce se scufundau... În școli, deși se mai găseau pe acolo și numărăși Români, nu se pomeneă macar de limba românească. În biserici chiar, în multe locuri, preotul, pentru ca să fie înțeles, trebuia să cuvinteze... ungureștel. Se scufunda mereu sârmanul nostru neam acolo. Ungurii îl și priveau ca perdut pentru totdeauna, înghițit de ei.

Ci iaca vrut'a Dzeu de — s'a înfors roata...

Azi neamul românesc de prin Săcuime, nu numai că nu mai vrea să se lase răului, să se dee cap plecat siluirilor de maghiarizare, — dar s'a pus cu toată inima pentru a arunca de pe sine pătura de frunză uscată ce-l acoperea și se pregătea să-l fie vâl de mort pe obraz.

Cele dintâi și mai vii semne ale sufletului românesc a poporului, s'au arătat în zelul lui de a-și zidi biserici românești și în orașele unde de acestea nu se aflau, sau dacă se aflau, erau și sărace și înstrăinate.

O astfel de fericită arătare a sufletului românesc se va vedea în zilele cele mai apropiate în orașul Sfântul-George, din Săcuime, unde Românii și-au ridicat un prea frumos locaș de închinare, o prea frumoasă biserică românească, care, dela loc de frunte, să vestească de acum încolo, că neamul românesc nu mai e aci strein, ci la el acasă; nu mai e suferit, ci stăpân, nu mai e menit ascunderii sub obroc, ci punerii pe masă, nu mai e menit peirii, ci înfloririi, răspândirii, stăpânirii!

Pē ziua de 6 Mai e pusă sfințirea cu pompă mare, a noului locaș dumnezeesc pe pământul săcuiesc.

Va merge la sfințire chiar înalt Prea sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, încungiu-rat de strălucită ceată de preoți și protoerei.

Ca să înalțe strălucirea sărbătoarei, va merge dela Sibiu „Corul Reuniunii de muzică” și va cânta în biserică și va da un Concert frumos. Vor fi tot felul de sărbări populare. Așa apoi, tot Românul din acele ținuturi, care până aci trebuia să stea umilit cam după ușă, acum mergînd în același oraș, își va simți sufletul crescut de măreția și frumusețea sărbătorii!

Ne bucurăm de astfel de zile pline de viață românească, luminate de un soare prieten, nu mai mult de unul cu raze de sloi de ghiță, cum ne era cel din trecut...

Glas luminat.

— Un cuvânt al dlui prof. N. Iorga. —

La 22 Aprilie Partidul Naționalist democrat, al cărui conducător e dl profesor Nicolae Iorga, și a ținut Congresul (Marea Adunare) pentru a i-se da seamă de lucrarea din trecut și de gândurile pentru viitor.

Dl N. Iorga vorbind la acest congres politic, a grăit și despre legăturile ce trebuie să fie între vechiul regat, ca temelie veche și și tare a țării, și țările unite, cărora anume nu le-a zis „liberate” (scose din robie) nici „alipite” (ca cu pitea), ci unite ele din buna lor inimă, cu țara-mamă. Privitor la felul cum trebuie să se poarte ocîrmuitorii din țara-mamă cu țările unite, dl Iorga a spus că e de lipsă:

„Păstrarea în aceste ținuturi unite, a elementului de tradiție (adecă a celor cari se țin din moși strămoși de acest loc și s concretăși oarecum cu el și în el), și păstrarea puterilor aflate pe aceste locuri, fiind ele de lipsă pentru dezvoltarea treptată spre o unificare larg descentralizată”, — adecă să ne unificăm conducerea cea mai de sus într'o mână la centru, la inima țării,

der totuș descentralizând, împărșind muncă, după ținuturi, căci oamenii singuraticelor ținuturi își pricep mai bine trebile în partea locului, decum le pot pricepe slujbașii dela centru.

„Căci — spune dl Iorga — Ardealul nu se poate ocîrmi dela București, după cum nici țara nu se poate ocîrmi dela Cluj!”

Nu vrea să audă de „autonomie” (conducerea nealărnăță a unei țărișoare față de conducerea cea del centru, dela București); dorește unificarea legilor, să fie la fel pentru toată țara; a judecătorilor, a administrației, — totuși, în ce se țin de administrație (de deregătorii) acolo să fie folosiți oamenii din partea locului, căci vom avea o mai bună gospodărie!

„Nu avem doue steaguri de închinat unul altuia: al nostru Ardealului ori al Ardealului nou, ci două steaguri de legat împreună! — spune așa de frumos și adevărat dl Iorga.

Ce privește neamurile streine din țară, nu-i lertat ca față de ele să avem politici „de partid” (adecă după cum acele neamuri țin cu partidul meu ori împotriva lui), ci față de ele trebuie să avim o politică de stat, una și aceeași todeauna!

Aceste neamuri streine nu formează o primejdie pentru noi și statul nostru, — ele nu ne pot supăra, nici chiar legăturile lor cu naștile lor. Noi însă trebuie să căutăm, să ne impunem lor, pe cale culturală, printr'o politică civilizată și demnă!, — adecă: prin învățtură mai mare, prin știință și prin purtare frumoasă, să ne arătăm vrednici de stăpânirea ce o-avem în mână.

Dar — nu prin sfășierile între frași, cari azi izbucnesc în chip nebun în toate părțile, pornind dela oameni sus puși!, — a-dăngem noi!..

M. Sa Regina Maria s'a reîn-tors la București, venind din Grecia, unde fusese pentru a vedea pe Principesa Elisabeta bolnavă. A sosit la București Sîmbătă după Paști dimineața. Cîm la întoarcere a trecut iară prin Sibiu, de unde se dusese la Atena, Regele Alexandru al Sîbiei s'urcat în același tren regal și a venit cu M. S. Regina, însoțit și de ministrul Palatului Iancovici și de Principele Paul.

Principesa Elisabeta a trecut peste greul boalei, a dat spre bine, de aceea Regina-mamă a putut pleca acasă.

Acum se arată adevărul.

— Alegerile întregitoare. —

Zilele astea au fost alegeri noi în 4 cercuri: La Gherla, la Coghalm, la Buziaș și la Păncota — două în Ardeal, una în Banat și una în Crișana (Jud. Aradului).

În trei din cele patru cercuri voința poporului s'a arătat puternică, deplină, răsunătoare: Poporul a măturat ca un povolu neblîrit, pe toți candidații altor partide și a coperit cu uriașă majoritate (număr mai mare de voturi) pe candidatul partidului Național.

Așa de pildă la Buziaș, candidatul Partidului Național, dl Sever Bocu, fost directorul „Tribunei” la Arad, pe vremile de mărire ale acelu ziar, — a primit 5677 voturi, pe cînd candidatul guvernamentului liberal Dr. Manea, abia a primit 766 voturi, iar averescanul Brestin (țăran) 1302. Amîndouă celelalte partide n'au căpătat decît a treia parte din câte voturi a primit Partidul Național. Și doar în acest cerc candidase în rîndul trecut, însuși Ministrul Dr. Cozma, și comisiile îi scoaseră că ar fi primit atunci 2234 voturi. Cu ce mijloace le a căpătat, se știe. Dar hai să zicem că acele 2234 voturi de atunci ale dlui ministru Cozma, n'au fost scoase prin siluirea urnelor noaptea, ci au fost date toate de alegători aievea.

Cu stăt mai rău! E semn că acolo, unde în ziua alegerilor trecute partidul guvernului avuse încredere alor 2234 cetățeni cu drept de vot, azi acel număr s'a topit încît abia mai e de 700... pe a treia parte! Două s'au perdut, ca urmare a purtării urite din alegerile trecute.

— Votul dela Gherla e și mai grăitor: Aci partidul liberal, așadar guvernul, a pus candidatura unui om cu frumos trecut politic, fost fruntaș în Partidul Național: Dr. Gavril Tripon, trecut de curînd la liberali, acum cînd l-a văzut la putere.

Din partea Partidului Național a candidat un bărbat încă tiner, dl Gh'ja Pop, ziarist (gazetar), fost înimos redactor la „Tribuna” din Arad în zilele ei frumoase, tovarăș de scris al dlui S. Bocu și soșii dela acel ziar.

Și deși administrația a ținut să acoajă ales pe dl Dr. Tripon, poporul a coperit cu voturile sale în

chip cotropitor pe tinerul rămas credincios Partidului Național, față de bătrânul ce a părăsit Partidul: dl Ghiță Pop a câștigat cu 2200 voturi mai mult ca Dr. Tripont!

— La Pâncota, fruntașul între învățătorii noștri din buza generație veche, de lău Groșcoreanu, candidat al Partidului Național, a fost asemenea ales cu 2240 voturi, pecând doritul guvernului abia a avut 900 și un țărănișt 30 voturi.

Partidul Național are astfel cu 3 deputați mai mult în sfatul țării.

— Namat la Cohalm a fost scos ales doritul guvernului, I. Th. Florescu, ministru de justiție, care nu străbătuse în parlament. Aci s'au folosit toate mijloacele ca să fie scos, — alfel poporul și aci tot așa de inimos și a arătat alipirea sa la Partidul Național.

Iar aceasta ne spune foarte mult: Ne arată că azi adevărata stăpân pe voturile poporului în Ardeal, Bănat și Crișana, e Partidul Național, care e mai susținut de tot poporul de aici, ca ori-când!

Dacă în alegerile ce trecură, se dădea libertate alegătorilor, Partidul Național leșea cu 60-70 la sută din deputații de aici. Volnicile săvârșite de oamenii puterii în jurul acelei alegeri (prin respingerea candidărilor în 30 de cercuri și prin cele petrecute în jurul urnelor), au răsvrătit înaltul în popor așa de mult, încât azi, de-ar fi alegeri libere, Partidul Național ar câștiga 90-95 la sută din alegeri!

— Mai sunt de îndeplinit alegeri încă în 10 cercuri: la Aleșd, Ceica, Tileagd (în Bihor), la Ineu și Arad (jud. Arad), la Madoș (Timiș), la Zălau (în Sălaj), la Sfântu George în Treiscaune, la Târgu-Murăș și la Zernești.

Din acestea Aradul (orașul), Târgu-Murăș și Sfântu George poate le-or câștiga Ungurii, — dar celelalte 7 cu bună șansă le va cuceri iar Partidul Național. Căci — apucăturile urite dela alegerile trecute, nici guvernul nu cutează să le mai întrebuițeze, și de-ar cerca, oamenii noștri ar ști acum să se apere de ele, — iar în alegeri libere, Partidul Național nu mai poate fi azi învins! Prin el grăește poporul Român din Ardeal, în el sfându-și pe cel mai credincios și de s'ne jertitor apărător al său.

Scrisori.

Inmormântarea de nou, a unui erou.

A trela zi de Paști a fost inmormântat cu pompa cuventită, fostul învățător și sublocotenent în armată Lazar Timpa, de fel din comuna Almaș (jud. Arad), care a fost ucid mizelește de dușmanii noștri vechi, când s'au retras din Ardeal. În anul 1919 înalate de venirea trupelor române în Ardeal și dinsul se refugiasse (se adăpos-

tise la loc ferit) din calea hordelor barbare, pentru a și crușa viața pe same celor pe cari îi așteptă. În săptămâna patimilor, auzind că armata română a intrat în Șebis, s'a întors cu mulți ortaci în comuna Dezaa, ca să dea mâna cu frașii lor, pe cari de mult îi doriau și așteptau. La arătarea jidanului de acolo, niște rămășițe de bolșevici ce mai erau prin sat, l-au prins, l-au țărut cu dinșii la tren, l-au schinguit în chipul cel mai neomenos și apoi omorându-l l-au aruncat jos de pe tren în Chișineu. Oamenii de bine, l-au inmormântat în cimitirul de acolo.

La dorința părinților săi, a fost desgropat și dus în locul nașterii sale în comuna Almaș și inmormântat cu pompa cuventită unui erou. Lume uriaș de multă din comună și din jur, în frunte cu delegații și școlile, au luat parte. Ca dovadă, că comuna Almaș își știe preșii eroii, biserica a pus la îndemână părinților răposatului cel mai scump și cel mai frumos loc, cel are comuna, grădina bisericii, unde s'a și inmormântat în fața bisericii. S'au rosit frumoase cuvântări. Inițial a vorbit, în numele comunei, preotul cel mai bătrîn Alexandru Nica, care a stors multe lacrimi din ochii celor de față. Al doilea vorbitor a fost învățătorul Nicolae Cristea din Mândrulac, în numele învățătorilor din județ. Vorbirea d-sale a fost admirată de întreg publicul. Al treilea a fost dl Lungulescu, delegatul Mormănișilor Erorilor din București. Au mai vorbit Constantin Savu ziarist și învățătorul Lszar Igrisan din Șebis. Toate vorbirile au fost ascultate cu multă evlavie, de cărturari și de țărani. Apoi cosciugul a fost lăsat în mormântul nou săpat, unde fiecare a aruncat o mână de țărină peste cosciug. Cea din urmă vorbire a ținut-o senatorul Iuliu Moldovan, după-ce cosciugul a fost lăsat în groapă. Această vorbire a stors din nou lacrimi din ochii ascultătorilor. Pe urmă lumea s'a retras la școală, unde a fost aranjată o simplă masă din partea părinților răposatului.

Toți ne-am depărtat mîngăiași că în acest chip s'a dat cinstea cuventită unui erou, căzut în sforțările neamului nostru pentru scuturarea jugului străin!

Cum e azi în America?

— Scrisoarea unui Român întors de curând — Pribegii.

Dat fiindu-mi și mie să petrec pe pământul Americii mai mult timp, și ca unul care am voit să știu toate și să pătrund cât mai adânc în taina atât de nepătrunsă a vieții de toate zilele din acea țară, din atâtea multe bune și rele, ce am învățat și am văzut, de data aceasta volesc să scriu ceva pentru frașii mei de aici.

Era odată, că și eu, ca și mulți alșii, stam la poarta unei fabrici ca unul care nu știam că ce sunt și ce voiam să fiu... Stând așa pe gânduri, ca om pus în urmăreșm cu ochii șireagul de muncitori ce treceau ca umbrele prin poarta fabricii. La umbra feinarului (lămpii) din poartă, am cunoscut câteva fețe care mi-se părea că ar fi Români. M'am apropiat de unul, și în nădejdea că voi nimeri, îl agrăesc în limba română, că unde să duc alșia oameni, și unde încep alșia lucrători? Fără multă întirziere am și primit răspunsul, care a fost: aceștia sunt „gangul” sau trupa de

noaptea, care la 6 oare, are să schimbe trupa de ziua.

Și pe cum trecea mulțimea, treceau și Românașii noștri, cari în învălmășala cea mare se perdeau în gloata aicătuită de zecl de mil de străini, pe cari îi înghițe uriașul turn babilonic, ridicat acolo de ingineri pricepași, chiar mai mult și mai greu, de cît acela de care ne aminteste Biblia.

Și treceau sărmanii, palizi și tăceși, cu capurile lăsate greoi pe pepturile lor chinute, ca apoi la signalul dat de siriena înfiorătoare a căzanelor, să opuce lucrul din mâinile trupel de ziua, să între în tranșelele din calea ferului topit, — și acolo cu puteri odihnite, între roțile industriei cari nu au voie de a și încetina mersul lor, să își înceapă chinul lor fără intrerupere timp de 12 oare, acolo în împărășia ferului topit care cuprinde alșia chilometr de pământ pe bine-cuviatatele bălșii ale Detroitului.

Și acolo își petreceau alștea filinje noaptea, la gurile cuptoarelor din cari șinesc flăcări, poate mai grozave de cît flăcările gheenei, îndoinda-se sub greutatea lingurilor cu cari să hrănesc Calapurile bine așezate în nisip a diferitelor forme, în cari are să se imblinzească și măria sa ferul topit, și esudind din greu sub dogoarea metalului ce curge în valuri roșii de foc, și care acolo, în împărășia lui, nu cunoaște nici o miță față de acela care nu-l cunoaște legile lui frești și care în încăpășinarea lui s'ar încumeta a l-se pune în cale.

Aci purtindu și unul fiecare cu sine năcszurile și mulțimea gândurilor, cari în loc ca să se mai împrișneze, se tot mai înmulțesc, mulți își plătesc cu viața cele câteva sute, sau mil de dolari (dacă cumva a avut norocul ca să le cîștige).

Trăesc aci oamenii sărmanii într-o veclnică temere și frică, și în o nesfârșită agonie (ca lapta cu moartea), — dar înaltea lor toate nu insamnă nimic, numai să poată cîștiga ceva. Și ori e munca grea ori ba, trebuie s'o facă, căci de ales nu este ce alege și fără cîștig nu pot sta.

Cu aceste greutăți, nebănuite măcar pe la noi, ei sunt împăcași,

Să tem însă astăzi de alt ceva: sa tem că se vor închide fabricile și vor fi dași afară din lucru, și că nici dreptul de a și vinde puterea brașelor, nu l vor mai avea. De aceasta să ne tem sărmanii mei rău de cât de ori și ce alte primejdii. Căci aceasta e mai mare primejdie de cât toate cele ce li înconjură. Acesta înseamnă pentru ei, Pribegii, foamea, gerul și boala și despre aceasta vor fi înștinășii numai prin un bileșel tipărit pus în cel din urmă plșic de plată și pe care este scris „No help wanted” și numai atunci văd ei sărmanii, că amarul cel din urmă, e mai mare decât cel dintii.

Da, iubșii celștor și frașii Romini, fabricile se vor închide. Și dacă nu tocmai de tot, dar vor lu cra numai pe jumătate, și atunci șirul de umbre și fețe palide se va subșta, și uriașele cuptoare se vor stămpăra, iar mulțimea gloatelor de muncitori, se vor întoarce cu gândurile spre casele lor, spre Italia scaldată în soare, spre Ceho Slovacia, și Polonia liberă, iar Romini cel buni în spre România mare, cântând versurile: Fie pânea cât de rea, — Tot mai bună n'ara mea..

Damitrie Selăgian,
Nadlac.

Tot unguerește?

Se mai poate? În ziarul »Satu-Mare» ce apare (iese) în Sătmar, vedem în numărul de sărbători un »Arverési Hirdetmény» — Publicare de licitație, pe averea cuiva de acolo, tipărit tot în unguerește, ca pe vremea Maghiarilor, — în numele »satu-mare-i kir. járás-birosg»-ului...

Oare 4 ani n'a fost de ajuns pentru judecătoria de ocol din Satu-Mare, să învește alșta rominește, cît se cere pentru a și face slujba în statul român?

Domnii dela Secretariatul de justiție (peste judecătoria) din Cluj, au cuvintul.

De încheiere.

La „Răspunsul” dlui Dr. Vlad.

— Mici lămuriri —

Mi s'a băgat de vină că am tipărit biletele de votare, lăsând lumea să creadă, că cu acelea am făcut ceva cîștig mare. Pentru cei ce nu cunosc legea, spun: Legea de alegeri, făcută ch'ar de Conziliul nostru dirigent, poruncește că ori-care tipografie, e datoare a tipări acele bilete, dacă i le cer cei ce conduc alegerile. De nu le face, capătă o pedeapsă de nu știu câte mii. — Și în alegerile trecute, sub Averescu s'a cerut tipografiei de aici, să facă biltele pentru cele mai multe cercuri. A trebuit, a fost „musai”, să le facem. După plata lor am așteptat un an și jumătate! — Așa vom aștepta și după plata celor de acum. Și nu s'au tipărit numai biletele unui partid, ci ale tuturor, și toate în același număr de multe. Și cele dintai și cele poruncite în dimineața alegerii, după care a stat aci dela 7 dimineața președintele Comitatului central electoral, s'au făcut și pentru candidatul național ca și pentru cel guvernamental, de le-a luat și le-a dus însuși.

Aceștea nu s'afacere” pentru o tipografie. Vine comandă și trebuie s'o implinești.

— La „Scrisoarea Deschisă” a dlui Dr. Vlad din Nr. 18 al „Soliei”, nu mai răspund. Ea nici nu e decit răsu-cire de vorbe, ca să iasă din ele ceva rău pentru potrivnic, isteșimi de advocat. Dar adevăr, cât grăunte în pleavă lmi bagă de vină pentru că gazetele altora, cele țărânești și averescane de pe aiurea, îl hărțuiau, și dacă eu nu mă amestecam în volbura acest care arunca gătejele de pe drum în ochii trecătoritor, — sunt... de vină! Că n'am scris nimic despre retragerea d-sale din guvern, decât am vestit'o, — aunt de vină! Așa mă pot scoate vinovat când stau cu gura închisă, spunând că prin asta... grăesc de rău pe Dzeu!

Că nu-s certat cu toți oameni cari sunt de alt partid, — e o vină Dușmăniile personale ale dlui Vlad, trebuie să fie și ale mele... De ce? Nu-și are tot omul pe-ale sale destule? Să mai ia și pe-a vecinului?

Am spus și o repet, că în casa mea nu s'a făcut nici o candidare, nici mea, decum a altora. Dacă Dr. Vlad știe totuși mai bine, îl asigur că se i după în rigi și știe povești, nu i cruri adevărate.

Tot așa-s toate celelalte încerci de a-mi găsi o vină: isteșimi de advocat, care trebuie să facă așa, :

să pară macar, că tot d-sa are dreptate. Și mai e ceva: E aplicarea vorbeii străbunilor Romani: hulește numai cu îndrăzneală, că... tot se prinde ceva și rămâne pe cel hulit!... Rămâne în gândul celor răi, dar în a oamenilor drepecți, nu rămâne nimic.

Pr. Ioan Moța.

Ce-a scris Dr. S. Bornemisa dlui Dr. A. Vlad.

În numărul 16 al „Soliei”, dl Dr. Vlad, printre altele, a atacat și pe dl Dr. S. Bornemisa, directorul revistei „Cosinzeana” dela Cluj, spunând că a scris oria „inspirat” (apus la cale) un articol în gazeta „Dreptatea” potrivit dlui Dr. Vlad. Așa pe-o părere. La asta cel atacat pe nedrept, a trimis dlui Dr. Vlad următorul răspuns:

Domnule Vlad!

Afirmat în foaia „Solia Dreptății” din 6 Aprilie a. c. în cadrul unui articol de polemică personală cu părintele Moța, că eu aș fi inspirat ori scris în Nr. 5 al gazetei „Dreptatea” „un articol tixil de neadevăruri la adresa d-tale, — articol, care pe d-ta te calomniază iar pe părintele Moța îl ridică în slavă” — și cu o evidentă insinuare răutăcioasă, adaugând că aș avea „o înută filo-liberală indeobște cunoscută”.

Țin să vă declar — și vă rog să publicați aceasta în foaia d-voastră — că niciodată, în nici un ziar, nu am inspirat și nu am scris cu privire la d-voastră niciun articol calomnios și afirmația aceasta a dv. nu este altceva, decât efectul unei halucinații.

Cât privește invinuirea răutăcioasă asupra ținutei mele politice, dați-mi voie, dle Vlad, să vă contest dreptul a face privitor la ea vre-o constatare, pentru motive, pe cari, la dorința dv. le pot desvolta ori când.

Cluj, 8 Aprilie, 1922.

Dr. Sebastian Bornemisa.
Dir. rev. „Cosinzeana”.

Mă rog, ce s'a întâmplat? Un om care nu i-a greșit dlui Dr. Vlad în viața lui nimic, dar căruia Dr. Vlad i-a făcut „binele” arătat de noi în numărul trecut, — mai e încă și atacat, fără nici un temei, de „binefăcătorul” său... Îi răspunde prin scrisoarea de mai sus, care, între împrejurările date, e foarte cruțătoare, foarte respectuoasă, spunându-i atacătorului său: nu-l adevărat, dle, ce crezi despre mine. Și în loc să se bucure de această declarație, pune la cale răspunsul insolent, lipsit de ori-ce bun simț, care e egal cu a scoate limba față de contrar când n'ai cu ce-l mai combate, — din numărul trecut el „Soliei”.

Dr. Bornemisa ne-a trimis un lung și vehement răspuns dlui Dr. Vlad la acea „Posta Redacției”, cerindu-ne să-l publicăm negreșit în „Libertatea”. Dar, pentru a nu mai mări spectacolul, nu-l publicăm. Pentru oameni serioși e destul să vadă scrisoarea dlui Dr. S. Bornemisa, om cu frumos trecut și prezent literar și național, cu merite pentru cultura românească, îndeosebi pentru această Orăștie, — și să vadă răspunsul dat de „Solie”, pentru ca judecata lor să osândească astfel de apucături de-a scoate limba la trecători, prin gazetă...

„Gândirea” revistă literară, artistică, socială, a apărut No 1, anul II la 15 Aprilie la Cluj, cu un bogat cuprins, poezii, proză, de Nichifor Crainic, Lucian Blaga, Cezar Petrescu, Demostenie Botez, Adrian Maniu, și alți și numeroase ilustrațiuni. Exemplarul 5 Lei.

NOUȚĂȚI

Regele Angliei — naș la nunta Principesei Mărioara cu Regele Alexandru. Regele Angliei va fi naș la Căsătoria Regelui Sârbiei cu Principesa Mărioara a României, — doar că nu va veni el însuși să facă pe nașul, ci va trimite în locul său pe Moștenitorul Tronului Angliei, Principele Albert.

Darul Iașilor, Principesei Mărioara. Primăria orașului Iași, capitala vechei Moldove, a hotărât să dea un frumos dar de nuntă Principesei Mărioara: îi pregătește mese, scaune, canapele, draperii, perdele, scoarțe (coperitoare de pat), — și celelalte, toate în stil românesc, ca acolo, în palatul Regal al Sârbiei, viitoarea Regină să aibă o odă românească, care să-i amintească mereu de țara din care a plecat și în care a copilărit, — odaia ei cea mai dragă.

O frumoasă sărbătoare a credinței ni s'a dat să vedem Sîmbătă după sf. Paști: Pe la ciasurile 9 dimineața trecea prin orașul nostru un convoiu de popor prea plăcut vederii noastre: în frunte mergeau, patru cu patru, flăcăi și bărbați în haine de sărbătoare, purtând și un mîndru steag național, le urmau femei și fete patru 'n rînd, apoi școlarii mai măricei, băieți și fete, și pe urmă două cără trase de cîte 4 boi cu clopoței și împodobiți, iar cărăle făcute cu verdeață. Ele aveau prinse pe dungile leitrelor, blăni tari, ca scaun pe care să se așeze ceva lucru greu:

Era convoiul de credincioși ai comunei vecine Căstău, care mergea să-și ridice din gară (stație) și să-și ducă cu cinstea convenită, cele 2 clopote nouă ce le sosiseră dela turnătoria de clopote a fabricii românești din Sibiu „Schieb”. La mijlocul convoiului mergeau, serioși și plini de bucuria zilei, dl preot Andrei, dl secretar Stăneasa, primarul, cantorii, curatorii, membrii comitetului și în jurul lor poporul bun credincios.

Au ridicat cele 2 frumoase clopote, le-au încins în cununi de verdeață și le-au așezat pe scaunele de blăni de pe cară, și au pornit cu ele napoi spre casă, trecînd tot prin inima orașului. În drum cu prețioasele obiecte, copiii de școală cîntau cîntări frumoase, potrivite clipei, și pe fețele tuturor, a celor mari și a celor mici, se citea bucuria ce o au de a duce și a-și înzestra de nou turnul sfintei Case a Domnului, cu clopotele, a căror glas l'a amuțit silnicia austro-maghiară, care le-a răpit, ca și altor bisericilor, în vremea războiului.

Clopotele sunt frumoase, și ne spun oamenii că au un ton (glas) foarte plăcut, fabricate din material solid de tot, care face cînte fabricii „Schieb”. Ele au costat 12.000 Lei, banii ce s'au adunat toți dela poporul credincios, fără a atinge

averea bisericii. Au dat oamenii câte 200, 250, alții 100, 50 ori și mai puțintel, fiecare după puterea lui, dar aproape nu este casă în sat, care să nu poată spune: Și eu am o părțioică în aceste clopote scumpe și dragi...

E un lucru frumos, care face mare cinste poporului harnic, cinstit, de buni Români și buni creștini din Căstău! Să le dea Dumnezeu întru mulți ani bucurie de ele!

Școala Primară de Stat pentru fete din Orăștie invită la Producțiunea școlară ce va arangea-o Duminică, în 30 Aprilie în sala hotelului „Central” la 8 ore seara, Venitul curat e destinat pentru Biblioteca școlară.

„Cetatea” se numește banca economică-comercială, începută la Cohalm și dezvoltată în cei din urmă 3 ani într'un chip neașteptat, strămutîndu-și sediul (scannul) în Brașov, și avînd o Filială de frunte în București, afară de alte 5 Filiale aici în Ardeal, și 1 la Galați. Ajungînd să aibă un capital de 10 milioane Lei, — lucrînd cu mult zel, atît pe tărîm financiar (împrumuturi și învîrtiri de bani), cît și pe cel comercial (negustoresc), luînd parte la felurite întreprinderi economice, — a făcut un frumos câștig pe anul 1921, câștig de 1 milion și 200 mii Lei, adică 12 la sută. Aceasta e frumos, dar nu e prea mult, cum e la unele întreprinderi mai ales dela București, cari fac câștiguri de 40 și 50 la sută ori mai mult.

Ne bucurăm de înflorirea acestei bănci ardelenesti, despre care știm că jertfește și ea sume însemnate pentru ajutorarea de scopuri naționale românești bune.

Cei cărora le-o la îndemînă, să o cante și s'o sprijinească cu drag, ca pe o întreprindere românească folositoare.

Încetare de foi. Știindu-se de ce mare însemnătate este gazeta pentru îndrumarea obștei în trebile mari ale țării, ale neamului, — și știindu-se că pentru Ardeal Clujul e inima dela care pornesc îndrumările în cele mai multe treburi, — feluritele partide și grupări (întovărășiri) de oameni cu dorința de a face pe îndrumătorii vieții de obște, — au dat un fel de asalt asupra Clujului, cu întemeerea de gazete în el.

„Partidul Național” și-a strămutat dela Sibiu la Cluj gazeta sa de frunte „Patria”.

„Partidul Liberal” și-a întemeiat și el gazeta lui, „Înfrățirea”.

„Partidul Averscan” nu s'a lăsat mai prejos, a înființat gazeta „România”, — care însă după vre-o jumătate de an a fost înlocuită ca „Gazeta Ardealului” cu ținuta de partid mai coperită, aproape neafirmată.

Un grup de scriitori dela „Banca Centrală” înființară o gazetă neafirmată de partide, sprijinită pe marile întreprinderi economice de acolo, „Voința”.

După căderea guvernului Averscan și venirea Liberalilor, averescanii ardeleni, în cap cu dnii Goga și Groza, înființară o gazetă a lor „România”.

Așa pe vremea alegerilor aveam numai în Cluj 5 gazete de zi românești!

Mai era apoi un ziar de zi aversecan „Tribuna” la Oradea-Mare, „Banatul Românesc” la Timișoara, „Carpații” la Brașov; „Înălțarea” la Sibiu.

Partidul Național avea și el, afară de „Patria” la Cluj, „Gazeta Transilvaniei” la Brașov, și „Românul” la Arad.

Era frumos. Un codru mîndru de ziare în Ardealul nostru, care înainte vreme nu putea susține nici două!

Dar cum trecură alegerile, se stinseră în Cluj una după alta trei ziare: „Voința”, care-si trecu redactorii la „Patria”, „România” o urmă, spunînd că nu mai are parale de cheltuit; și în curînd (săptămîna trecută) își închise aripile și „Gazeta Ardealului”. Au mai rămas cele două „Patria” și „Înfrățirea”.

Se stînsese și „Tribuna” dela Oradea, prefăcîndu-se în gazetă mică, odă pe săptămînă..., se stînsese de nou și făclia care lumina frumos și cinstit „Românul” dela Arad.

Cinci ziare de zi ni-au pierit în cam o lună de zile, mai rămînîndu-ne 4—5. De-ar putea trăi macar acestea.

Aci guvernul dela București greșeste: Ar fi un înalt interes (trebuintă și folos) național, ca în Oradea-Mare, în Arad, ca și în Timișoara, să nu rămînem fără ziarul nostru de zi românesc! Fie și de partid potrivit celui la guvern, ar trebui ajutat să trăiască în acele orașe cel puțin un ziar românesc, — căci altfel ne mînoa rușinea vîzînd în fiecare din aceste orașe 2 și 3 și 4 ziare ungurești, — iar românesc nici unul...

Vînzarea cailor dela armată.

La 1 Mai se începe vînzarea cailor ce prisosesc armatei. Vînzarea trebuie să se termine în cel mult 3 săptămîni.

În înția linie se vînd locuitorilor dela sate, și mai ales celor ce au Bonuri de rechiziție (dela care armata a luat cîndva ceva). Bonul se primește în loc de bani, în prețul cailor cumpărați. Celui ce are el bon pe numele lui, i-se scade și din prețul de cumpărare 10%.

Zilele de vînzare se vor vesti prin afișe (înștiințări) trimise la primării și prin gazete.

Voia de a zidi, se arată foarte viuă în capitala țării, în București. Ziarele de-acolo scriu, că aproape în fiecare stradă (uliță) se vede zidindu-se ceva, ori nou de tot ori adăugîndu-se la clădirile vechi. Băncile și Societățile deschid credit larg celor ce voesc a zidi; materialele de zidire li-se trimit cu zor pe căile ferate; deregătoriile le fac toate ușurările, — așa că azi ci-că vre-o 65 de mii de inși au la mîna învoeli de a zidi ceva nou în București. Pe urma acestui zor de a munci, e nădejde ca în toamnă să se simtă o mare ușurare a îngheșuelii de care mai suferă azi atît de tare Bucureștii.

Dentist Dr. S. Seidner — da consultății, în ORĂȘTIE Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj de-asupra prăvăliei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți fără durere. — Punere de danturi.

Poșta Redacției.

Un creștin, în Prisaca (J. Caras Sev.) Iartă bunule creștin dacă nu putem tipări în foaie cele întâmplare în Sfânta Vinere mare seara, în biserică d-voastră unde crîșmăria aceea și-a uitat că e în biserică și nu în crîșmă, de a făcut scandalul care a mers până la părălă. Sunt lucruri prea locale și prea urâte de a mai fi puse și în foi.

Dlul Rom Cioflica, în Brad Statute pentru „Reuniunea de cântări” noi aici nu știm să avem tipărite, ca să Vi-se poate trimite 1 exemplar de model. De scrisorile dlui P. L. în această cauză, nu știm nimic. Probabil n'au ajuns la noi. Scrisoarea Vi-am predat-o Dlui profesor Pârnu să vă dea răspuns, ca om de specialitate

Dlul Domenic Bedó în Sighișoara Pe anul trecut era o restanță de 6 Lei, pe care veți binevoi a o adăuga când veți trimite pentru jumătatea a doua a anului de față.

G. V. Sânzian, Cotnari. E așa cum îți vin foile: „Libertatea” are totdeauna un adaus: sau cel literar sau cel economic. Pe toate 3 de-odată nu le putem scoate, din pricina greutăților cu care se luptă foile.

Dl Tiberiu Morariu din Cluj, ne-a trimis, la începutul lui Febr., 5 Lei să-i trimitem ceva „Foi Interesante”. Nu a dat însă adresa decât: Cluj. Așa, firește nu i-am putut trimite nimic.

Dlul Iul. Șiclovan, Ruși. Numai acum am primit înștiințare că te-ai mutat dela Petroseni. Foaia îți mergea mereu acolo. Altă înștiințare nu ne-a sosit.

Dsule Ion Sîrbu în Ohaba Mutnic. Foile și-s-au trimis întruna pe adresa asta, cu posta la Cărbăvan. Nu e greșit că dai posta Cărbăvan?, că în Cartea Postelor e arătat Zăguzenul. Și atunci ele merg la poșta care nu servește comuna d-voastră.

Dl Nic. Pernea, Brașov. Aveți plătit anul acesta întreg.

Cărțile alese

pentru tineret.

Sub numirea de „Pagini alese din scriitorii români” s'au tipărit și se află de vânzare la „Libertatea”:

Nr. 1: „Ghemul Vieții”, „Țară fără bătrâni”, „Vaca Bebel Floarea și „Fiul uniții” — legende și pilduri de o mare frumusețe și adâncă înțelepciune, scrise de Românul cu inimă mare de pe vremuri V. A. Ureche. E o cărticică de 40 pagini (feje). Se vinde cu 1 Leu.

Nr. 2: „Mărul discordiei” (al neînțelegerii), „Labirintul” și câteva zvoane drăguțe, — scrise de marele povestitor Petru Ispirescu. Cărticică de 32 pagini, se vinde cu 1 Leu.

Nr. 3: „Kir Ianulea”, povestire glumească din viața unui grec pripășit în Țara Românească, scrisă cu cunoscutul dar de veselie al lui Luca Carageale. Cărticică de 64 pagini, se vinde cu 1 Leu 50 bani.

Nr. 4. „Inelul” — 50 bani.

Recomandăm îndosebi d-ilor învâdători, să cumpere aceste cărțile și să le răspîndească între tineretul din comuna lor, căci vor face un lucru foarte bun pentru in-

drumarea sufletească a aceluia, pe căi sănătoase.

— Toate 4 cărțile fac 4 Lei și 1 Leu de poștă.

Cel ce dorește ca să li se trimită recomandate, adică asigurate că nu se vor perde pe poștă, — mai adaugă 2 Lei pentru recomandat la 10-20 de cărțile.

„Eroii Noștri”

prea frumoase cărțile istorice. Cuprind începutul istoriei Românilor aci în Dacia, apoi întemeierea Pricipatelor Moldovei și Munteniei.

Sunt 3 cărțile ce ne arată istoria neamului în cuvinte, în icoane și cu poezii, care cântă mărirea acelor vremi.

Fiecare Cărticică (1. 2. 3.) se vinde cu Lei 2.50 trimisă franco, la olaltă Lei 7.50 și 2 Lei pentru a se pune recomandat la poștă.

Banul înainte. Cu „ramburs” nu lucrăm.

Volume de „Foi Interesante”

mai avem de pe următorii ani, legate la olaltă în cărți mari, de 210-220 pagini, cu sute de chipuri frumoase, cu poezii, nuvele, povești și glume:

„Foaia Interesantă” de pe 1908, 1909, 1910, 1911, 1919, 1920 și 1921.

Prețul unui volum, ori-care, trimis cu poșta franco-recomandat, e 10 Lei. Dat la mână dela noi, numai 6 Lei.

Volume de pe 1906, 1907, 1912 1913 și 1914, nu mai avem.

Banul se trimite înainte. Cu „ramburs” nu trimitem. Cererile fără ban, nu se iau în samă.

„Bobârnaci”.

— Volume de „Bobârnaci” foaia plină de glume frumoase, sănătoase și cuvințioase, scrise de regretatul Haralamb Călămăr (E. Borgia), — mai avem numai de pe anul 1911, 100 pagini, cu mii de glume în proză și versuri, — cu 8 Lei volumul, trimis franco recomandat. Cumpărat aici, numai 5 Lei. A se cere la:

„Libertatea” în Orăștie.

Legea Agrară

pentru împărțirea pământului în Ardeal, Banat, Crișana și Maramurș, tradusă

pe înțelesul poporului

se află de vânzare la Tipografia „Libertatea” din Orăștie. E o broșura (carte) de 6 coale de tipar, peste 96 pagini (feje), și se vinde cu 5 Lei, trimisă franco (poșta plătită).

Cel ce dorește să i-se trimită recomandat (ca să nu se poată pierde pe poștă) să adăugă 2 Lei taxa de recomandare. Asta nu de fiecare exemplar, ci odată (2 Lei) pentru pachetul întreg, ori câte s'ar pune în el.

Banul se trimite înainte!

Cereri fără înaintarea prețului, nu se iau în samă.

Garnitură de îmblătit

de 6 P. H. completă, în bună funcționare, cu locomobil de abur, — e de vânzare la subscrierul.

George Vonica
3-3 (435) Bințir p. Orăștie.

Tipărituri

pentru oficiile parohiale

se află la tipografia „Libertatea”:

„Consemnarea membrilor Sinodului parohial”, 1 caet de 3 coale, cu 10 pagini liniate, pentru cam 300 membri, — Lei 2.50.

„Protocolul” ce se ia cu cel ce se vestesc a păși la căsătorie, — 1 ex. cu 50 bani.

Conspect familiar din matricula botezașilor, cununășilor, morșilor, — 1 ex. 50 bani.

Să se adauge 1 Leu pentru porto și, 2 Lei taxă de recomandare, ca să nu se peardă pe poștă.

Rugări pentru purtat pușcă!

La Tipografia „Libertatea” din Orăștie s'a tipărit zilele astea și se află de vânzare:

Rugare pentru permis (slobozenia) de purtat armă (pușcă), cu Clauzula de recomandare pe ea și cu Raportul către prefectură, — precum și

Certificatul comunal care trebuie alăturat la rugarea de cerere.

Amândouă se înaintază Prefectului Județului (șispanului), care acum el dă slobozenia de purtat armă.

Rugarea se vinde cu 1 Leu. Certificatul comunal cu 25 bani.

La fiecare rugare se cer 2 Certificate. Cel ce le cer prin poștă: 2 Lei o rugare cu certificatele ei.

Tipografia „Libertatea” în Orăștie.

Casă de vânzare

din mână liberă în Orăștie Strada Avram Iancu, Nr. 5. Constă din o prăvălie, 3 odăi, 1 bucătărie, cămară de beton, pivniță, în curte încă 2 odăi, 2 bucătării, încă o bucătărie de vară cu cuptor și o odăe, 4 magazii de lemn, șopru, fântână cu pompă.

În locul cel mai plăcut al orașului. — Informații în casă.

(427) 3-3

2 calfe

se primesc îndată, cu condițiuni foarte favorabile, la:

(445) 1-3 Croitoria Grădină Orăștie, Piața Ferdinand.

Croitorie pentru dame

Aduc la cunoștință onorabilului public, că m'am stabilit în Orăștie și am deschis

croitorie de dame

în Piața Rege Ferdinand, Nr. 32 în curte cu Dr Löwenstein.

Am prăcsă îndelungată din croitorii de frunte din orașe din Regat. Lucrez după cele mai nouă modele și jurnale de modă: costume, tailleuri-uri, rochi, dela simple, până la cele mai elegante.

Rezalia Bucșa

(437) 2-3 croitoreasă de dame.

Atenție!

La subscrierii se găsesc vinuri de prima calitate de pe Târnave, vinuri de masă și de solu, — precum și țuică, rachiu de treverk și silvoriu întors, —

vânzare în mare!

Toți cei ce capătă leflin altol de viță de vie din vestitele pepinere (școli) de viță de pe Târnave!

(433) Cu stimă: Frații Kartmann 2-3 Orăștie, Str. Cetății Nr. 13.

Mânză

de 2 ani și jumătate, s'a pedut seu s'a înstrăinat subscrierul. E cărunță, alb cu negru, pată sură în frunte, din coadă are tălat jumătate; de a slângă e stricată de ham; potcoave n'are; e scundă nu-i naltă.

Care va găsi o să o înștiințeze la:

Iulius Urișu

(446) 1-2 econom în Vinerea (p. Cugir).

Aviz!

Fac cunoscut că am preluat materialul de brat dela firezul statului din Jibot și vânzările se țin la fața locului în toată Marța, Mercuria și Joia timp o lună de zile.

În depozit se află peste 150 vagoane scânduri, lațuri, mărșini, grinzi, caferi (coarne) rotunzi, rigle și altele în toate calitățile și măsurile și se vând cu preț moderat.

Cu vagoanele liferez la ori care gară.

Teodor Vulpe

Orăștie, (jud. Hunedoara) Telephone 30.

Mașină de cusut „Singer”

nouă, e de vândut, la:

Ioan Lăzăroiu,

(443) 1- comerciant, Orăștie.

De vânzare:

O casă în Orăștie, Ulița Sacului;

altă casă în Strada Bisericii nouă;

O vie în Ghioroc, (jud. Arad);

O batoză, și

O cassă de fier. —

Informații la:

Dr. Victor Popu, adv.

(444) 1-1 Orăștie.

Casă de vânzare

în Orăștie, Strada Lungă No. 19, — avind grădină de 1 jugăr și jumătate și un alt loc de casă, tot în Strada Lungă. Se vinde din mână liberă. Informații la Hotelierul hotelului „Coroană” Orăștie.

(440) 2-2